

Cristina MODREANU

Ce facem cu bestia din noi?

Cea mai puternică operă a scriitorului William Golding, distins cu Premiul Nobel pentru literatură, opera prin care a rămas în conștiința cititorilor săi de pe tot globul, a fost *Împăratul muștelor* – micuțul roman ce maschează cele mai grave avertismente în legătură cu natura umană, în spatele nevinovatului joc al unor copii rămași singuri pe o insulă, supraviețuitori ai unui naufragiu. Generații de-a rândul au citit, în general la o vârstă nepotrivită – fiindcă *Împăratul muștelor* nu e o carte pentru copii – această înfricoșătoare parabolă a existenței noastre umbrite de amenințarea cea mai teribilă, aceea a Răului din noi, care poate izbucni rapid, de îndată ce sunt îndeplinite anumite „condiții”. Cum ar fi lipsa oricăror reguli, după care să se ghideze existența unei comunități, nerespectarea unui cod moral, singurul care ne poate proteja de acțiuni aberante, ce pot degenera în violență, cruzime gratuită și, *in extremis*, chiar crimă.

Iată de ce mi se pare că nu exista moment mai potrivit pentru ieșirea la rampă a spectacolului *Împăratul muștelor*, o dramatizare de Nigel Williams după romanul lui Golding, proiect elaborat inițial de regizoarea Ada Lupu împreună cu directorul Teatrului Tineretului din Piatra-Neamț, Corneliu-Dan Borcia (înainte de înlăturarea, din motive politice, a primului din funcția pe care o îndeplinea.) Pentru cei care știu câte ceva despre „cazul Borcia” – iar nemțenii nu cred să nu fi auzit cu toții despre asta, la fel

ca și lumea teatrului, care n-a rămas indiferentă, deși nici n-a putut, din păcate, schimba ceva – parabola capătă semnificații în plus, accentuate și de prezența în scenă a actorului Corneliu-Dan Borcia, postură pe care nu i-o poate lua nimeni. Replicile prin care el restabilește ordinea la final, salvând ce mai era de salvat din ființele plâpânde, dar atât de crude, pe care le găsește părăsite pe insula unde au avut libertatea de a juca cele mai teribile „jocuri” (similare „jocului” politic în care fiecare societate se implică), au sunat ca un mesaj trimis de pe scenă celor ce făceau, în seara premierei, spectacolul din sală – spectacol menit să adauge un „tușeu cultural” imaginii partidului care tinde să devină unic, partid care l-a considerat la un moment dat pe Borcia indezirabil, reușind, în disprețul oricărei logici, să-l înlătore.

Revenind la montarea gândită de Ada Lupu, surpriza este aceea că personajele – în carte masculine – devin „parte femeiască”, alegere nemotivată decât, poate, de disponibilitățile trupei nemțene. Din fericire, actrițele angajate în ultima vreme prin concursuri la Teatrul Tineretului, sunt alegeri excepționale, ceea ce asigură tonusul ridicat al acestui spectacol-manifest, care ne îndeamnă să apărăm ce este bun în noi. Ele reușesc să creeze tipologii diferite, reunite într-o comunitate simbolizând societatea umană, divizată la un moment dat, în condițiile vitrege în care este obligată să supraviețuiască, în grupuri distincte – cei care înțeleg că trebuie să respecte

anumite reguli, cum ar fi să vorbească numai atunci când au scoica în mână, să-și împartă responsabilitățile cu ceilalți și cei care vor să facă uz de forță, de violență, cei care vor „să vâneze și să distrugă”, călcându-i în picioare pe cei mai slabi, având grijă numai să le fie lor bine.

Gândul că, abandonată în sălbăticie, o comunitate umană condamnată la a reinventa civilizația, ar eșua lamentabil, așa cum se întâmplă cu micile progenituri ale imperiului britanic, unul dintre liderii civilizației umane îți dă, inevitabil, fiori pe șira spinării. La modul general, desigur, fiindcă luată la bani mărunți specia se dezintegrează sub ochii noștri, ai esticilor, sub presiunea sărăciei, a mizeriei și lipsei de siguranță. Agresivitatea extremă este, în spațiul pe care îl cunoaștem bine, generată de supunerea unora dintre semenii noștri la

tensiuni și lipsuri insuportabile care, pe un fond de incultură, lipsă de educație și informare, duce la rezultate dezastruoase – de unde și avalanșa de furturi, violuri, incesturi consemnate de mass-media (supusă și ea, nu o dată, exagerărilor).

Iată de ce sunt cu atât mai actuale temele aduse în discuție de spectacolul Adei Lupu, care alege soluția justă – transcrierea scenică a poveștii, cu accente puse corect, reliefarea personajelor și lăsarea libertății de decizie publicului, supus astfel unei responsabilități cu care ar trebui să fie mai des obișnuit. Pericolul generat de natura eseistică a textului, cu o densitate ideatică puțin obișnuită, practic fiecare frază fiind o pildă demnă de luat în seamă, este acela ca spectacolul să cadă, la un moment dat, în cursa monotoniei, ceea ce se întâmplă

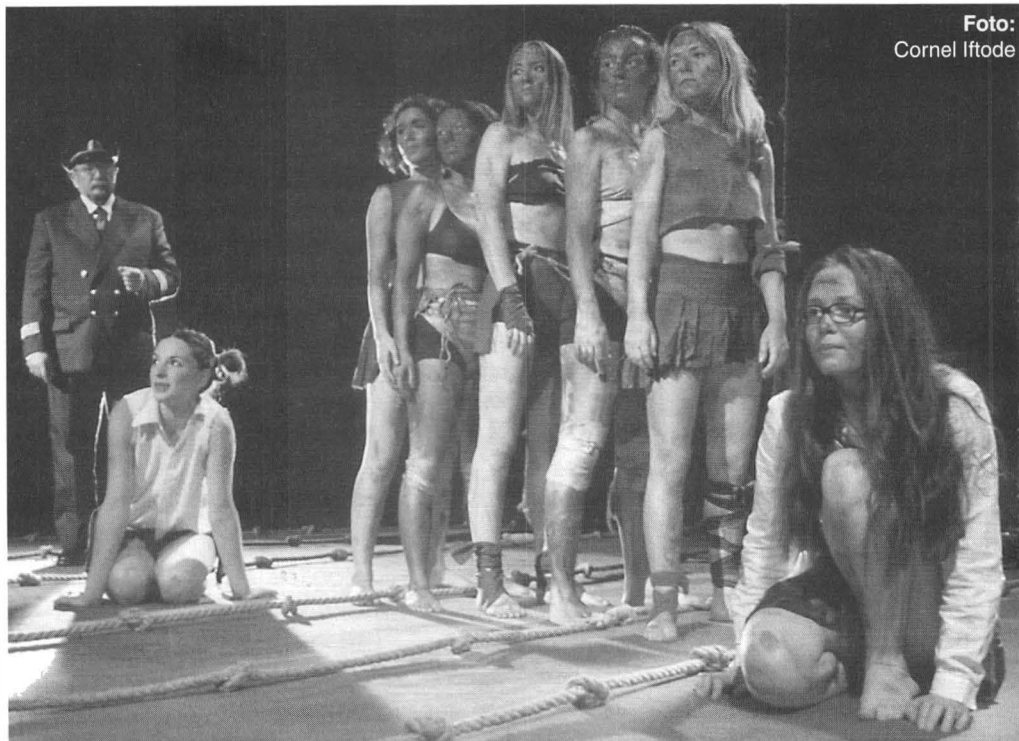

Foto:
Cornel Iftode

în cazul de față, din pricina ritmului mereu același. Implicarea fizică a actrițelor este și ea, uneori, excesivă, ca și manifestările lor vocale ceea ce, în loc să crească tensiunea spectacolului, duce la disiparea acesteia. Totuși, prezența unor actrițe ca Gabriela Crișu (*Piggy*), Dorina Maria Haranguș (*Ralph*), Ana Maria Marinca (*Jack*), Olimpia Mălai (*Roger*), a căror interpretare marchează trecerea de la personaj la tipologie, asigură caracterul de atemporalitate celor întâmplute, (senzație întărită și de scenografia Rodicăi Arghir, decor marcat de frânghiile groase, împletite, costume transformându-se din uniforme școlare în zdrențe anonime) de parcă toate cele de pe scenă ar proveni dintr-o altă dimensiune, unde nu există sexe diferite – așa încât nu deranjează faptul că la nume de băieți răspund fete și tot fetele se poartă și decid ca niște „masculi” – și nici vârste sau alte determinări cu care suntem noi obișnuiți. Sunt doar tipare comportamentale, evoluând conform unor curbe atent urmărite, ca într-un studiu despre ființa

umană, cu rezultate nu tocmai îmbucurătoare. Pentru că „bestia”, care devine la un moment dat obsesia vieții ființelor izolate de pe insulă – unii vrând să o vâneze, dovedindu-și astfel forța, ceilalți temându-se de ea – este de fapt, parte din noi înșine, fragment al umanității, gata să se revolte împotriva-ne, dacă nu reușim să o stăpânim cum trebuie. „Bestia e în noi”, confirmă la final, cu tristețe și cu un fel de bizară resemnare și bătrânul marinar, (Corneliu Dan Borcia) care crede că-i salvează pe cei câțiva copii rămași, dar nu face altceva decât să ducă în „lumea civilizată” mici monștri ce vor crește apoi, deghizându-se în cetățeni respectabili, directori de firme, medici, profesori, etc. Apariția lor la final, fiecare strigând victorios ce meserie are și lăudându-se cu familia sa, te face să te întrebi cu teamă: oare câți asemenea „monștri” nu umblă zilnic printre noi, oare cât din „bestia” de care vorbesc prototipurile umane ale lui Golding, zace în propria noastră ființă? Din fericire, de la teatru nu se pleacă cu toate răspunsurile acasă!

Roxana CROITORU

Regresiunea individului

Premiera Teatrului Maghiar de Stat din Cluj, care a marcat și începutul stagiunii 2001–2002, cu *Karol* de Slawomir Mrozek se înscrie în „poetica” lui Tompa Gabor.

Liniile de forță ale dramaturgiei lui Mrozek în piesele scurte *Karol*, *Striptease*, în largul mării, concentrația

și dramatismul povestirii în spațiul unic și restrâns, precum și atenta caricaturizare a situațiilor și a personajelor se împletesc în mod fericit cu mijloacele regizorului.

Sub semnul relaxant al parodiei și exploatănd cu efecte izbutite resursele comicului absurd, spiritul pătrunzător